

Instytut Pamięci Narodowej - Gdańsk

https://gdansk.ipn.gov.pl/pl2/aktualnosci/119218,XII-edycja-akcji-Zapal-znicz-pamieci-25-pazdziernika-2020-dzialania-na-terenie-O.html
2021-02-25, 06:46

Strona posiada nowszą wersję

[Kliknij tutaj, aby przejść dalej](#)

XII edycja akcji „Zapal znicz pamięci” - 25 października 2020 (działania na terenie Oddziału IPN w Gdańsku i Delegatury IPN w Bydgoszczy)

Zapal znicz pamięci w miejscach zbrodni dokonanych przez Niemców w ramach Operacji Tannenberg i „politycznego oczyszczania gruntu” w pierwszych miesiącach II wojny światowej.

Uczcij pamięć ok. 40 000 przedstawicieli polskich warstw przywódczych, którzy zostali zamordowani na terenach II RP wcielonych w 1939 r. do III Rzeszy: w Wielkopolsce, regionie łódzkim, na Pomorzu, Kujawach i Górnym Śląsku.

Operacja Tannenberg to kryptonim niemieckiej operacji eksterminacyjnej skierowanej przeciwko polskim warstwom przywódczym na początku II wojny światowej. Tylko do końca 1939 r. Niemcy wymordowali na terenach wcielonych do III Rzeszy prawie 40 000 polskich obywateli.

W tym roku w szczególności przypominamy pięć postaci:

Mieczysława Hejnowicza (1890–1939), właściciela młyna w Gostyniu, powstańca wielkopolskiego, działacza społeczno-politycznego, rozstrzelanego przez Niemców 21 października 1939 r. w publicznej egzekucji na rynku miejskim w Gostyniu.

Teodozję Łapkiewicz (1915–1939), młodą nauczycielkę z Gimnazjum Miejskiego w Rypinie, torturowaną, zgwałconą, a następnie zamordowaną 5 listopada 1939 r. przez oficera SS Hermana Knieffala.

Edmunda Baranowskiego (1886–1939), aptekarza, powstańca wielkopolskiego, aresztowanego przez Niemców w swoim mieszkaniu i zamordowanego 4 września 1939 r. w Katowicach w masowej egzekucji.

Stefana Burschego (1887–1940), przemysłowca, działacza społecznego w Pabianicach, aresztowanego przez gestapo, a następnie rozstrzelanego za odmowę podpisania volklisty i propolską postawę w egzekucji w lasach lućmierskich.

Hipolita Roszczynialskiego (1897–1939), działacza społeczno-politycznego, rotmistrza 18 Pułku Ułanów Pomorskich, wójta Rumii Zagórza rozstrzelanego w Piaśnicy 11 listopada 1939 r. Jest to postać szczególnie związana z naszym regionem.

ZAPAL PAMIĘĆ 25.10.2020 XII edycja akcji medialno-edukacyjnej

Mieczysław HEJNOWICZ (1890–1939)

Widzę go. To on. Zabili go. Nie rusza się tatuś nasz.

Mieczysław Hejnowicz, właściciel młyna w Gostyniu, powstańca wielkopolskiego, działacza społeczno-politycznego, rozstrzelanego przez Niemców 21 października 1939 r. w publicznej egzekucji na rynku miejskim w Gostyniu.

ZAPAL PAMIĘĆ 25.10.2020 XII edycja akcji medialno-edukacyjnej

Teodozja ŁAPKIEWICZ (1915–1939)

„Wybacz córeczko, że cię wykazatałem. I wykonało się. Miałam dwadzieścia cztery lata. Nie ocalam prowadzona na rzeź.”

Teodozja Łapkiewicz, nauczycielka z Gimnazjum Miejskiego w Rypinie, torturowana, zgwałcona, a następnie zamordowana 5 listopada 1939 r. przez oficera SS Hermana Knieffala.

ZAPAL PAMIĘĆ 25.10.2020 XII edycja akcji medialno-edukacyjnej

Edmund BARANOWSKI (1886–1939)

Aptekarz, powstańca wielkopolskiego, aresztowany przez Niemców w swoim mieszkaniu i zamordowany 4 września 1939 r. w Katowicach w masowej egzekucji.

ZAPAL PAMIĘĆ 25.10.2020 XII edycja akcji medialno-edukacyjnej

Stefan BURSCH (1887–1940)

Widzę go. To on. Zabili go. Nie rusza się tatuś nasz.

Stefan Bursch, przemysłowiec, działacz społeczny w Pabianicach, aresztowany przez gestapo, a następnie rozstrzelany za odmowę podpisania volklisty i propolską postawę w egzekucji w lasach lućmierskich.

ZAPAL PAMIĘĆ 25.10.2020 XII edycja akcji medialno-edukacyjnej

Hipolit ROSZCZYŃIAŁSKI (1897–1939)

Widzę go. To on. Zabili go. Nie rusza się tatuś nasz.

Hipolit Roszczynialski, rotmistrz 18 Pułku Ułanów Pomorskich, wójta Rumii Zagórza, rozstrzelany w Piaśnicy 11 listopada 1939 r.

Zachęcamy do zapoznania się z ideą akcji oraz postaciami z poszczególnych regionów przedstawionymi w folderze oraz na grafikach przygotowanych przez Oddziałowe Biuro Edukacji Narodowej IPN w Poznaniu, przy współpracy z IPN w Gdańsku, Katowicach i Łodzi oraz Delegaturą IPN w Bydgoszczy.

**Zachęcamy do zrobienia zdjęcia w miejscu pamięci i przesłania go na adres:
zapalniczypamieci@ipn.gov.pl**

Na terenie Oddziału IPN w Gdańsku zachęcamy ponadto do indywidualnego odwiedzenia miejsc pamięci na terenie Działdowa: Lasku Zwierskiego, dawnego budynku obozu Soldau, symbolicznego grobu Płockich Biskupów Męczenników w Sanktuarium Błogosławionych Męczenników Arcybiskupa Antoniego Juliana Nowowiejskiego i Biskupa Leona Wetmańskiego w Działdowie i na cmentarzu w Komornikach.

Robert Otto Małek (ur. 11.09.1909 – zm. 8.12.1939) – Robert Otto Małek urodził się w poddziałdowskim Brodowie, w rodzinie wschodniopruskich Mazurów. Kształcił się w ewangelickim Seminarium Nauczycielskim w Działdowie. Tam również wstąpił do Związku Harcerstwa Polskiego. Do wybuchu wojny był animatorem ruchu młodzieżowego w Związku Mazurów oraz nauczycielem szkoły powszechnej w Kurkach.

We wrześniu 1939 r. aresztowany i osadzony w areszcie Selbstschutzu w Działdowie, skąd przewieziono go do obozu koncentracyjnego Hohenbruch koło Królewca. Podczas jednego z przesłuchań na pytanie: *Was sind Sie, Pole oder Deutscher?* miał odpowiedzieć: *Ich bin ein Masure*. W grudniu 1939 r. przetransportowany wraz z grupą nauczycieli z powiatu ciechanowskiego do obozu Soldau, pod pozorem skierowania do pracy w szkołach na terenie GG. 8 grudnia 1939 r. znalazł się w grupie 36 nauczycieli rozstrzelanych przez Niemców na Górze Komornickiej. Była to pierwsza zbiorowa egzekucja na więźniach działdowskiego lagru. Z zeznania członka Selbstschutzu, Waltera Thewsa: „Bardzo wczesnym rankiem [...] załadowali nas, uzbrojonych w karabiny i amunicję, do ciężarówki. Stanęliśmy w lesie pod Komornikami. Za nami przyjechała druga ciężarówka, z której wyładowano 36 osób. [...] nauczyciele, księża i właściciele majątków powiatu działdowskiego, mławskiego i innych, którzy liczyli na pracę w Generalnej Guberni. [...] Przypuszczalnie Robert był ostatnim skazanym. [...] Nim egzekutorzy odjechali, komendant [...] począł obchodzić wszystkich zabitych, kopiąc nogą, sprawdzał, czy któryś ze skazanych nie daje znaku życia. Podeszedł do Roberta, kopnął go buciorem i zauważył,

że Robert żyje, więc przyłożył lufę rewolwerową do jego skroni i Roberta dobił.” Symbolicznie upamiętniamy Roberta Otto Małka na cmentarzu w Komornikach.

Oprac. Bartosz Januszewski

(na podst.: Edward Małek, Gdzie jest moja Ojczyzna. Wspomnienia, Białystok-Elk 2016;
Maria Wardzyńska, Był rok 1939. Operacja niemieckiej policji bezpieczeństwa w Polsce.
Intelligenzaktion, Warszawa 2009.)

Akcja medialno-edukacyjna „Zapal znicz pamięci” to wspólny projekt pięciu Oddziałowych Biur Edukacji Narodowej IPN, Radia Poznań oraz lokalnych rozgłośni radiowych. Celem akcji jest upamiętnienie polskich obywateli II RP, zamordowanych przez Niemców w pierwszych miesiącach II wojny światowej.

Partnerem medialnym jest portal dzieje.pl. Akcja odbywa się pod patronatem honorowym Marszałka Województwa Wielkopolskiego.

Koordynator ponadregionalny:

Marta Szczesiak-Ślusarek, marta.szczesiak-slusarek@ipn.gov.pl, tel. (61) 835 69 57

Koordynatorzy regionalni:

Poznań: Tomasz Cieślak, tomasz.cieslak@ipn.gov.pl, tel. (61) 835 69 53, dr Izabella Kopczyńska, izabella.kopczynska@ipn.gov.pl, tel. (61) 835 69 54

Gdańsk: dr Barbara Męczykowska, barbara.meczykowska@ipn.gov.pl, (58) 668 49 08

Bydgoszcz: Mirosław Sprenger,miroslaw.sprenger@ipn.gov.pl, (52) 321 55 27

Katowice: Michał Miwa-Młot, michal.miwa-mlot@ipn.gov.pl, (32) 207 07 12

Łódź: Artur Ossowski, artur.ossowski@ipn.gov.pl, (42) 201 46 62

PLIKI DO POBRANIA

[Zapał znicz pamięci \(folder\) \(pdf, 5.45 MB\) 20.10.2020 11:00](#)

[Lista miejsc kaźni województwo kujawsko-pomorskie \(pdf, 138.65 KB\) 20.10.2020 11:00](#)

[Informacja dotycząca przetwarzania danych osobowych \(docx, 17.84 KB\) 22.10.2020 14:41](#)